Bufniţa - simbol al înţelepciunii - siglă a Bibliotecii Judeţene Mureş

MARIA-MAGDALENA FALL
Biblioteca Judeţeană Mureş

Bufniţa - vânătorul nocturn

Descrieri ale bufniţei găsim la Aristotel, iar primul studiu ştiinţific despre ea se întâlneşte la Plinius. Ea face parte din ordinul Stigiformmes, pe mapamond fiind cunoscute aproximativ 215 specii.

Caracteristica inconfundabilă a bufniţei este capul rotund şi mare cu un bogat penaj al feţei. Ochii mari sunt aşezaţi în faţă, ciocul este scurt, curbat şi foarte puternic. Datorită poziţiei ochilor bufniţele privesc numai înainte şi totuşi au capacitatea de a vedea aproape totul în jurul lor datorită faptului că pot să-şi rotească capul pe gâtul lor scurt aproape în cerc complet (260- 270 de grade).

Ele îşi încep activitatea de vânătoare odată cu lăsarea serii şi o continuă noaptea.. Ochii mari sunt sensibili la lumină, ceea ce le permite o vedere bună pe întuneric. Auzul este foarte bine dezvoltat, sesizând şi cel mai mic zgomot în iarbă, iar penajul moale şi bogat al corpului le conferă un zbor lin, fără zgomot, dându-le posibilitatea să-şi atace prada prin surprindere. Se hrănesc cu păsări mici, insecte, broaşte şi peşti.

Bufniţa trezeşte în noi fascinaţie şi frică în acelaşi timp. A fost venerată, temută, admirată şi vânată. Ea este un simbol pentru bine şi rău, fiind reprezentată în mitologie, în credinţa populară şi în simbolismul tuturor popoarelor, din toate perioadele istorice, în multe situaţii contradictorii şi a contribuit la menţinerea unor superstiţii.

Simbolismul este un limbaj universal catalizator folosit din cele mai vechi timpuri, care relevă precepte şi credinţe, împărtăşind informaţii şi

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

stârnind emoţii, fiind o formă internaţională de comunicare care depăşeşte barierele de limbă, istorie, naţionalitate, cultură şi religie.

Simbolul este conotativ, având şi o implicaţie sentimentală, pentru că stârneşte răspunsuri emoţionale, reprezentând indirect o fiinţă sau un obiect.

Originea cuvântului „simbol" derivă dintr-un obicei grecesc antic al unor grupuri de oameni, şi anume acela de a sparge o tăbliţă de lut în bucăţi, fiecare membru al grupului primind la despărţire o piesă. Când grupul se reunea, piesele se reasamblau ca într-un mozaic, confirmându-se astfel identitatea individuală a grupului, acţiune numită în greceşte *sumballein* ceea ce înseamnă „a aduna împreună." Astfel a luat naştere cuvântul grecesc *sumbolon* – semn de recunoaştere - şi de la acest cuvânt s-a dezvoltat latinescul *symbolum*.

Puterea semnelor şi simbolurilor în antichitate era aşa de mare încât Confucius declara că „*semnele şi simbolurile reglementează lumea, nu cuvintele sau legile*."[1]

Simbolurile au fost folosite din cele mai vechi timpuri de către oameni, care încercau să reprezinte prin ele fenomenele inexplicabile pentru acele vremuri, ca de exemplu, răsăritul şi apusul soarelui, fazele lunii sau apariţia instantanee a tunetului şi a fulgerului, acestea din urmă fiind considerate o dovadă a furiei cereşti. Animalele care trăiau alături de om erau percepute în mod similar, ca fiind dotate cu puteri supranaturale, întocmai ca şi copacii, plantele, formele de relief, munţii şi oceanele.

Fiind mereu preocupat de poziţia sa în marea schemă a rânduielii lucrurilor şi punându-şi mereu întrebări despre geneza pământului şi propria sa apariţie, omul a identificat treptat universul cu nişte simboluri ca: oul, care în termeni cosmici s-a născut din apa primară ce ţâşneşte în rai şi pe pământ, sau pomul vieţii – axis mundi (axa lumii) – care unea cele trei domenii: cu rădăcinile pe celălalt tărâm, cu ramuri ce dădeau flori pe Pământ şi cu vârfuri ce ajungeau în rai.

---

[1] Clare Gibson, ***Semne şi simboluri: ghid ilustrat. Semnificaţii şi origini***, Oradea, Editura Aquila' 93, 1998, p. 7

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Conceptele cosmice ale primelor simboluri au evoluat îmbrăcând forme religioase, astrologice, filosofice, psihologice. Arta, literatura şi drama au găsit în semne şi simboluri o bogată paletă de inspiraţie.

De exemplu, vechii egipteni au conceput un complex panteonic de zeităţi omnipotente, care guvernau fiecare aspect al vieţii şi al morţii, reprezentându-le prin nişte imagini vizuale vaste. Vechii greci au venerat o multitudine de zei al căror simbolism colectiv a fost atât de puternic, încât l-au adoptat şi romanii, demonstrând astfel rezonanţa durabilă a efectului particular al simbolurilor.

Căutând înţelegerea cosmosului, astrologii urmăreau planetele şi constelaţiile creând sisteme simbolice complicate. Din acele vechi timpuri datează horoscoapele, care sunt şi astăzi consultate în efortul de a prezice viitorul.

De studiul şi explicarea simbolurilor au fost atraşi mulţi psihologi, psihanalişti, filosofi, cum ar fi Carl Gustav Jung, Sigmund Freud, Ludwig Wittgenstein şi alţii.

În timp ce arta religioasă era destinată în mod special alegoriei simbolice, în secolul al XIX-lea a predominat naturalismul şi realismul, provocând o reacţie sub forma mişcării simboliste europene, care a triumfat de la mijlocul anilor 1890 până la primul război mondial. Simbolismul a eliberat arta de sub constrângerea rigidă a realismului, pregătind calea mişcărilor de mai târziu: expresionismul, absurdul şi suprarealismul, toate bazându-se pe imagini puternic simbolice.

Tot din vremuri străvechi, simbolismul a fost folosit pentru exprimarea identităţii şi pentru a confirma aderarea la anumite grupuri sociale. Oamenii pot fi simbolizaţi de o trăsătură dominantă a personalităţii lor sau de un atribut, ca de exemplu, înţelepciunea, inocenţa, patriotismul, în timp ce, în termeni psihologici, în realitate, personaje diferite pot purta măşti în scopul ascunderii adevăratului lor ego, împrumutând caracteristici ale fiinţelor pe care le simbolizează masca. Calitatea de membru al sferei unei meserii sau profesii poate defini în plus identitatea, iar simbolurile generice ocupaţionale pot fi adăugate celor care le practică, de exemplu, bărbierul prin briciul bărbierului, iar regele prin coroana sa.

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Fiecare simbol este un microcosmos şi poate fi receptat ca fiind expresia unui macrocosm, pentru că încorporează, reflectă şi concentrează structura dinamică a cosmosului şi a minţii umane.

Simbolurile conţin în forma lor o bogată moştenire de milenii a experienţelor şi preceptelor umanităţii, folosirea, prezentarea şi interpretarea lor nu rămâne statică, pentru că noile asocieri şi imagini proaspete se adaugă în mod constant entităţii fluide, dinamice luată drept vocabularul nostru simbolic colectiv.

Bufniţa în mitologie şi în credinţa populară

Bufniţa ne fascinează prin alura feţei ei iar faptul că închide ochii, mişcându-şi pleoapele de sus în jos peste globii oculari, ca noi, îi conferă o expresie omenească. Pentru că se aseamănă cu noi, îi atribuim o parte din propria noastă inteligenţă şi înţelepciune.

Pallas Athena, stăpâna oraşului Athena, zeiţă a înţelepciunii, învăţăturilor, artelor, patroana protectoare al filosofilor, era poreclită, cu puţin măgulitoarea poreclă, „ochi de bufniţă", această pasăre devenind astfel simbolul ei, fiind în acelaşi timp şi simbolul înţelepciunii şi al studiului pentru că, datorită calităţii sale de a vedea prin întuneric şi datorită vieţii sale nocturne, în termeni simbolici penetra ignoranţa.

În mitologia greacă şi romană bufniţei i se atribuiau calităţi profetice, strigătul ei fiind un avertisment al morţii apropiate, dar şi calităţi de protectoare a armatei, bufniţa însoţind luptătorii la război.

Pentru că aceste păsări erau foarte prolifice în Atena, şi fiind considerată vietatea sacră al Athenei Pallas, bufniţa este imprimată pe reversul monedei greceşti din aceea vreme numită tetradrahmă, pe faţa monedei aflându-se ştanţat capul Athenei.

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Tetradrahma avea pe una din feţe imprimat capul Athenei, iar pe faţa opusă o bufniţa cu ramură de măslin.[2]

Bufniţa este văzută rar din cauza vieţii sale nocturne, dar îi auzim ţipătul în noapte, ceea ce sună misterios şi înfricoşător, iar zborul ei lin şi fără zgomot contribuie la perceperea reală a fricii de întuneric. De aici şi frica străveche a omului de întuneric, care poate deveni periculos tocmai datorită acţiunii de vânătoare a animalelor sălbatice nocturne.

Această frică străveche este reliefată în mitologia şi credinţa populară a diverselor culturi din lume.

Adesea bufniţele sunt considerate demoni sau aducătoare de nenorocire. Aproape în toate culturile occidentale bufniţa prevesteşte moartea, strigătul ei fiind interpretat ca „vino cu mine." Rudele unui muribund vedeau pasărea nopţii ca pasăre a morţii, care vine să-i ia sufletul. Conform unei credinţe a poporului român, cântecul ei s-ar traduce printr-o descriere a chiar gesturilor pe care le face moartea când îl „fură" pe cel hărăzit.

Mitologia poporului român asociază bufniţa cu orizontul întunericului şi cu tărâmurile infernale datorită caracteristicilor naturale ale ei – regimul nocturn, strigătul lugubru, zborul lin ca de nălucă, penajul în culori închise, ea apare ca reprezentare malefică, ca mesageră a morţii şi animal de rău augur. „*Deşi glasul acestei păsări este de temut şi nedorit, interpretarea cântecului ei diferă de locul şi momentul în care ea se face auzită. Buha poate prevesti moartea, boala, războiul când cântă ziua ori în cimitire, sau vremea frumoasă când cântă seara ori dinspre răsărit, iar cucuveaua, care de obicei anunţă o moarte iminentă, poate vesti ploaia ori naşterea unui prunc atunci când cântă pe casă şi glasul ei seamănă cu scâncetul unui copil*

[2] ***Ibidem***, p. 7.

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

mic."[3] „Buhaiul alb," de exemplu, este considerat pasăre păzitoare de comori şi lucruri scumpe îngropate în pământ.[4]

Fiind o pasăre de rău augur, cobitoare aducătoare de moarte, suferinţă, este foarte puţin iubită de omul satului tradiţional şi este ţinută la mare distanţă de spaţiul locuit de acesta. Condiţia ei marginală este subliniată în multe legende populare.

Fiind considerată ca pasăre a diavolului, în evul mediu i se atribuiau puteri malefice de vrăjitoare.

Un crud obicei din Grecia antică, urmat chiar şi la noi până acum câteva secole, era acela de a ţintui o bufniţă cu aripile desfăcute pe poarta şurii sau a ogrăzii pentru a proteja vitele şi a apăra ograda şi grădina de fulgere şi incendiu.

În culturile indiene şi japoneze, bufniţa avea legături cu crearea lumii. Credinţa populară a altor culturi considera bufniţa responsabilă de fericire şi de nenorociri de diferite tipuri, de schimbarea bruscă a vremii, de naştere şi de moarte.

Fierte sau prăjite ele se foloseau ca şi componente ale diverselor licori vrăjite sau la prepararea medicamentelor. Ca medicament se considera că ajută la alinarea suferinţelor şi la creşterea acuităţii vizuale. Ouăle de bufniţă se foloseau la vindecarea alcoolismului.

În multe religii, ca cea a indienilor din America, a luptătorilor din Japonia, în unele părţi din Africa, Australia şi chiar şi în China antică, bufniţa era considerată o pasăre bună, având rolul de mijlocitoare între lumi.

---

[3] Mihai Coman, ***Mitologia populară românească II : Vieţuitoarele văzduhului***, Bucureşti, Editura Minerva, 1988, p. 100.

[4] Tudor Pamfile, ***Mitologia românească II. Comorile: Din viaţa poporului român, Culegere şi studii XXX***, Bucureşti, Librăriile SOCEC şi Comp., 1916, p. 19.

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Bufniţa în artă şi cultură

Cea mai veche reprezentare a bufniţei datează din epoca de piatră, fiind descoperită în grotele de la Trois Frères din regiunea Pirineilor, în sudul Franţei (fig. 1).

Pe tăbliţele de ardezie din marile gropi megalitice din provincia Alentejo din Portugalia se regăseşte imaginea bufniţei (fig. 2).

În Egipt gravată pe un obelisc bufniţa ca hieroglif reprezintă litera „M". Era considerată ca fiind solie din împărăţia morţii (fig. 3).

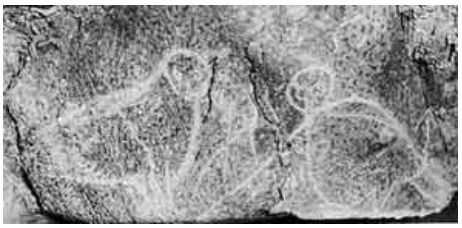

Figura 1

Figura 2

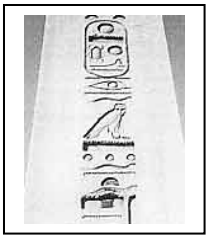

Figura 3

Michelangello a sculptat-o pe statuia lui Grabmal Giuliano de Medici din Capela Medici între anii 1526-1531. (fig. 4)

Bufniţa este redată de mulţi artişti care-i subliniază diferitele trăsături de caracter în funcţie de percepţia fiecăruia. Astfel, la Henkel Schöne, este o apariţie neîndemânatică şi proastă, la alţii cu ochelari, lumânări şi făclii. (fig. 5)

Figura 4

Figura 5

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Figura 6

Acuarela din 1508 al lui Albert Dürer demonstrează un studiu aprofundat al păsării, pe care o redă cu multă naturaleţe. (fig. 6)

Bufniţa apare de peste 40 de ori în tablourile pictorului din evul mediu Hieronymus Bosch (1450-1516). În picturile sale ea reprezintă fie duşmănia şi ticăloşia omului, fie desfrânarea, unul din cele şapte păcate de moarte, ca în tabloul „Grădina plăcerii" (secolul 15) (fig. 7)

Figura 7

„Malle Babbe" al pictorului Frans Hals (în jurul anului 1630) din Ţările de Jos este un personaj între vrăjitoare şi nebună beată. Bufniţa de pe umărul ei se poate interpreta, probabil, ca sfătuitoare morală, pentru că bufniţa era considerată în acelaşi timp ca însoţitoare a tinerelor fete. (fig. 8)

Figura 8

În lucrarea lui Goya „Somnul raţiunii naşte monştri"(Seria Caprichos, 1797-1799, Madrid. Prado), bufniţele reprezintă coşmarurile nocturne, care tulbură odihna omului cu subconştientul încărcat[5].

De asemenea, la indienii din America, bufniţa avea o însemnătate deosebită. Unele triburi o venerau purtând pana ei ca talisman (fig. 9), sau având-o la ei ca pasăre împăiată. Se rugau la bufniţă să le fie alături şi să-i ajute în afaceri (fig. 10).

Figura 9

[5] ***Szimbólumtár : Jelképek, motívumok, témák az egyetemes és a magyar kultúrából***, Budapest, Balassi Kiadó, 1997, p. 66.

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Figura 10

Grafica lui Pablo Picasso redă pasărea prin câteva trăsături de creion (fig. 11 – 12). În sculpturile şi ceramica sa reliefează ciudăţenia şi răutatea bufniţei, ca de exemplu „Buha" realizată în 1949 (fig. 13) şi „Vasul cu trup de femeie" – ceramică pictată în 1950 (fig. 14)

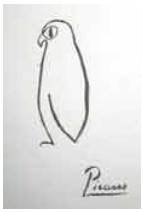

Figura 11 Figura 12 Figura 13 Figura 14

Figura 15

Hans Arp (1963) prezintă bufniţa sub formă stilizată. (fig. 15). Realistul Max Ernst este atras de alura arhaică şi secretoasă a păsării. În tabloul său în ulei intitulat "Red Owl" (1952) surprinde grafic pasărea. Culoarea roşie folosită se poate interpreta ca reprezentând iadul.

Mai jos putem vedea bufniţele reprezentate de Celestino Piatti (fig. 16-17), şi celebra „Bufniţa albastră" de Heide Dahl (fig. 18).

Figura 16 Figura 17 Figura 18

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Bufniţa a mai fost reprezentată în lucrările artiştilor Paul Flora, Hans Orlowski, Hort Jannssen, Max Olderock şi alţii.

Bufniţa ca pasăre de rău augur apare şi în legendele populare româneşti. Este reprezentată în operele lui William Shakespeare, Homer şi în poveştile fraţilor Grimm.

Bufniţa sigla unor instituţii

Bufniţa, pasăre a înţelepciunii şi studiului este folosită ca siglă de către instituţii precum biblioteci, şcoli, universităţi, edituri, simbolizând prin aceasta menirea acestor structuri instituţionale de a „*penetra întunericul ignoranţei, necunoaşterii, lipsei de cultură*.” De aceea, bufniţa se asociază cu cartea, izvor de înţelepciune oferind posibilitatea lărgirii orizontului cultural şi multiplelor satisfacţii estetice şi intelectuale.

Mai jos sunt redate siglele folosite de Biblioteca Judeţeană Mureş cu ocazia manifestărilor cultural-artistice organizate de instituţie, aplicându-se pe invitaţii, afişe, pliante-program şi diplome onorifice.

Prima siglă a Bibliotecii Judeţene Mureş, creată, prin desenarea unei bufniţe stilizate stând pe o carte închisă, în anul 1991, apare aplicată pe invitaţii şi broşurile-program ale instituţiei începând cu 9 mai 1991.

Bufniţa în ceară roşie a fost creată după ideea d-lui Dimitrie Poptămaş, director al Bibliotecii Judeţene Mureş în perioada 1985-2005, în colaborare cu Muzeul de Artă, prin aplicarea bufniţei negre pe sigiliul din ceară roşie cu nouă colţuri. Această siglă se foloseşte simplă sau cu cocarda tricoloră pe diplomele de onoare „Pro Libro Senator” oferite de bibliotecă unor personalităţi.

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Sigla Bibliotecii Judeţene Mureş a fost creată de informaticianul bibliotecii, Alexandru Tcaciuc, în anul 2001, prin prelucrarea bufniţei de pe sigla neagră şi înscriind iniţialele bibliotecii sub siglă, care, alături de sigla Bibliotecii Teleki, este folosită pe antetul documentelor oficiale. Se presupune că sigla Bibliotecii Teleki a fost creată de contele Teleki Domokos în perioada 1940-1944, perioadă în care s-au făcut reparaţii şi modificări la clădirea bibliotecii, s-a zidit una din porţi, în spaţiul astfel obţinut fiind organizat Muzeul celor doi Bolyai, tatăl şi fiul, (Nu am găsit documente care să ateste exact anul în care s-a realizat această siglă. În 1958 apare sigla pe ghidul Bibliotecii Teleki.)

Sigla folosită la Secţia pentru copii a Bibliotecii Judeţene Mureş, pe plicuri, afişe, invitaţii, pliante-program, cu ocazia diferitelor manifestări cultural-artistice organizate la această secţie, reprezintă o bufniţă viu colorată, pentru a atrage atenţia copiilor; a fost preluată de pe un site de pe internet de informaticianul bibliotecii.

Placa bilingvă de lângă poarta de acces a bibliotecii Teleki-Bolyai

Câteva exemple de sigle cu bufniţă folosite de universităţi, şcoli, edituri şi alte instituţii:

Die Eule - Symbol der

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Die Eule – Symbol der Weiseit - als Logo der Kreisbibliothek Mureş

Zusammenfassung

Die Eule gehört zu der Vogelgruppe Strigiformes, und zur Zeit gibt es ca. 215 bekannte verschiedene Arten auf der ganze Welt. Die Eule wurde schon von Aristotel beschrieben aber die erste wissenschaftliche Beschreibung hat Plinius gemacht.

Der unverwechselbare Merkmal einer Eule ist das Eulengesicht, das durch den dicken Kopf, die großen, nach vorne gerichteten Augen, den großen Gesichtsschleier und einen kräftigen Hakenschnabel gekennzeichnet ist. Dieses Gesicht lässt sie uns sehr menschlich erscheinen. Sie ist dämmerungs- und nachtaktiv. Sie sind vorzüglich an die nächtliche Lebensweise angepasst, durch den geräuschlose Flug, das scharfe Sehen und das ausezeichnete Hören. Die Eule fasziniert uns, aber löst bei uns gleichzeitig Angst aus. Sie wurde verehrt, gefürchtet, bewundert und vervolgt. Deshalb stellt sich die Eule in Mythos, Volksglauben und Symbolik aller Völker und über alle Zeitepochen in vielen widersprüchlichen und abergläubischen Bilder dar.

In Griechenland war die Eule gut angesehen und galt als Weisheitsvogel, ausgewält von der Göttin Athene, der Beschützerin Athens und Göttin der Weisheit. Auf den griechischen Münzen – Tetradrachmen - war der Kopf der Athene auf der Vorderseite abgebildet und auf der Rückseite eine Eule mit Ölzweig. Diese Münzen wurden kurz „Eule" genannt.

In Mytologie und Volksglauben aller Kulturen galten die Eule oft als Dämonen oder Unglücksboten. Von den Angehörigen eines Sterbenden wurde der Nachtvogel als Totenvogel gesehen, der kam, um die Seele des Toten zu holen. Bei den Indianern Nordamerikas, in Teilen Afrikas und Arabiens, in Australien und China wurde die Eule positiv als Mittlerin zwischen den Welten mit der Seelenwanderung in Zusammenhang gebracht.

Die Eule kommt auch in Kunst und Literatur vor. Sie wurde gezeichnet, gemalt und bildhauerisch gestaltet von mehreren Künstlern zum

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)

Beispiel Michelangelo, Albrecht Dürer, Hieronymus Bosch, Pablo Picasso, Max Ernst, Celestino Piatti, Heide Dahl und andere. Sie kommt in Literatur auch vor, zum Beispiel bei Shakespeare, Homer und Brüder Grimm.

Die Eule wird häufig als Symbol der Weisheit mit Doktorhut und Talar oder auch auf Büchern sitzend dargestellt. Viele Schulen, Universitäten, Bibliotheken, Buchhandlungen und Buchverlage haben die Eule als Emblem gewält, so auch die Kreisbibliothek Mureş (Biblioteca Judeţeană Mureş).

BDD-A19344 © 2006 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:50:16 UTC)